

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 27/03-41

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. júna 2003 v senáte zloženom z predsedu Jána Klučku a zo sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej o sťažnosti M. Č. a M. Č., obaja bytom L., zastúpených advokátom JUDr. M. S., P., vo veci porušenia ich základných práv podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Stará Ľubovňa v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 30/99 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. Č. a M. Č. podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Stará Ľubovňa v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 30/99 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Stará Ľubovňa **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 30/99 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. M. Č. **p r i z n á v a** primerané finančné zadost'učinenie vo výške 30 000,-- Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Stará Ľubovňa **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. M. Č. priznáva primerané finančné zadost'učinenie vo výške 30 000,-- Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Stará Ľubovňa p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Okresný súd Stará Ľubovňa je p o v i n n ý nahradiť trovy konania vo výške 13 200,-- Sk (slovom trinásťtisíc dvesto slovenských korún) do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia na účet advokáta JUDr. M. S., P.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 4. novembra 2002 doručené podanie M. Č. a M. Č. (ďalej len „sťažovatelia“), obaja bytom Ľ., zastúpených advokátom JUDr. M. S., P., označené ako „Sťažnosť vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov – čl. 48 ods. 2 Ústavy SR – u Okresného súdu v Starej Ľubovni v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 30/99“.

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval na svojom neverejnom zasadnutí podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), pričom zisťoval, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona. Keďže existenciu takýchto dôvodov nezistil, 19. februára 2003 rozhodol o jej prijatí na ďalšie konanie.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti uviedli:

„Dňa 17. 10. 1992 podali sme na okresný súd žalobu o vydanie nehnuteľností zapísaných na LV 172 katastrálneho územia Ľubotín, ku ktorým ako podieloví spoluvlastníci sme nadobudli vlastnícke právo formou darovacej zmluvy od pôvodnej

vlastníčky – darkyne A. S. rod. H. uzavretej ešte v roku 1975. Otázka platnosti tejto darovacej zmluvy bola právoplatne v náš prospech vyriešená v konaní 3 C 199/83 Okresného súdu v Starej Lubovni. Žaloba bola zaevidovaná pod sp. zn. 5 C 572/92.

Okresný súd v Starej Lubovni rozsudkom zo dňa 13. 5. 1994 sp. zn. 5 C 572/92-73 vyhovel našej žalobe. Krajský súd v Prešove uznesením 14 Co 370/94 z 24. 2. 1995 však zrušil napadnutý rozsudok a vec vrátil Okresnému súdu v Starej Lubovni na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Súd prvého stupňa však rozhodol vo veci až 24. 2. 1998, kedy zamietol náš návrh v časti vydania parcely KN 288/224 záhrady o výmere 1405 m² katastrálneho územia Lubotín, pričom náš návrh na vydanie zbývajúcich parciel vylúčil na samostatné konanie a rozhodnutie. Krajský súd v Prešove v konaní pod sp. zn. 3 Co 258/98-223 rozsudkom zo dňa 7. 10. 1998 stotožnil sa s uvedeným postupom prvostupňového súdu a spis vrátil okresnému súdu dňa 2. 12. 1998.

Okresný súd v Starej Lubovni náš pôvodný žalobný návrh zaevidoval pod novým číslom (vec vylúčil na samostatné konanie) 3 C 30/99 a dňa 3. 1. 2001 rozsudkom čiastočne vyhovel našej žalobe.

V dôsledku podaných odvolaní Krajský súd v Prešove uznesením z 28. 2. 2002 sp. zn. 3 Co 181/01-63 zrušil napadnutý rozsudok a vec vrátil na ďalšie konanie. Spis sa vrátil na okresný súd dňa 19. 3. 2002, no do dnešného dňa nebol urobený žiaden procesný úkon. ...

Sme toho názoru, že v konkrétnom prípade bolo porušené naše právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Na každé vyzvanie sme vždy včas reagovali a so súdom spolupracovali. I napriek tomu však v merite veci od 24. 2. 1995, kedy vec bola po prvýkrát zrušená a vrátená okresnému súdu až do 3. 1. 2001, kedy bolo čiastočne vyhovené našej žalobe, súd plynulo nekonal, ba nekonal vôbec.

Na prieťahy a nečinnosť súdu sťažovali sme sa aj u predsedníčky okresného súdu podaním zo dňa 8. 9. 2000. K náprave nedošlo a preto aj z toho dôvodu domáhame sa svojho ústavného práva formou tejto sťažnosti. Ved' predsa v našej veci súdne konanie, ktoré sa na okresnom súde začalo 17. 10. 1992 a je stále na súde prvého stupňa bez jeho rozhodnutia vo veci samej, trvá k dnešnému dňu viac než desať rokov, pritom sa nejedná o výnimočnú, právne, či skutkovo náročnú vec.

Nečinnosťou, či neprofesionálnym konaním zákonného sudcu je nám znemožňované riadne užívanie našich nehnuteľností z ktorých vo forme naturálií by sme mali finančný prínos, minimálne v rozsahu 10.000,- Sk ročne.“

Z týchto dôvodov sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd v ich veci nálezom rozhodol:

1) Okresný súd v Starej Lubovni vo veci vedenej pod sp. zn. 3 C 30/99 (5 C 572/92) porušil právo M. Č. a M. Č., aby sa ich vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2) Okresnému súdu v Starej Lubovni v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 30/99 prikazuje konať tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

3) M. Č. a M. Č. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume pre každého zvlášť po 50.000,- Sk.“

K prijatej sťažnosti sťažovateľov sa podľa § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde 19. marca 2003 listom sp. zn. Spr. 127/03 vyjadrila aj predsedníčka Okresného súdu Stará Lubovňa (ďalej len „okresný súd“), ktorá uviedla:

„Sťažnosť sa týka občianskoprávnej veci navrhovateľa M. Č. a spol. c/a P. H. a spol. o vydanie nehnuteľnosti, ktorá je vedená na tunajšom súde pod sp. zn. 3 C 30/99.

Ide o komplikovanú občianskoprávnú vec v dôsledku rozdielnosti medzi znaleckým posudkom z odboru geodézie a kartografie na predmet sporu a skutočnosťou, ktorý zo žalovaných účastníkov ktorú nehnuteľnosť žalobcov užíva. Žalobca sa domáha vydania nehnuteľnosti získanú darom, pričom tie isté nehnuteľnosti – podľa tvrdenia žalovaných – mali byť darované ich právnym predchodcom.

Prietáh vo veci spôsobili aj samotní žalobcovia keďže sa domáhali vydania záhrady, ktorá nie je vedená ani na liste vlastníctva žalobcov a táto parcela podľa znaleckého posudku znalca z odboru geodézie a kartografie ani neexistuje. Rozsudkom OS Stará Lubovňa sp. zn. 5 C 572/92 zo dňa 24. 2. 1998 bol návrh žalobcov v súvislosti s touto záhradou zamietnutý a v ostatnej časti bola vec vylúčená na samostatné konanie. V dôsledku odvolania žalobcov spis bol predložený Krajskému súdu v Prešove, ktorý rozsudkom zo dňa 7. 10. 1998 pod sp. zn. 3 Co 258/98 potvrdil rozsudok prvostupňového súdu. T. č. sa zabezpečujú dôkazy v zmysle rozhodnutia Krajského súdu v Prešove.“

II.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným... rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

Preskúmaním doterajšieho konania pred okresným súdom ústavný súd zistil nasledovné skutočnosti a dospel k nasledovným záverom:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd ako z obsahu sťažnosti, tak aj z vyžiadaného súdneho spisu zistil, že predmetom konania pred okresným súdom je žaloba sťažovateľov o vydanie označených nehnuteľností pôvodne odporcami v 1. a 2. rade. Vec po právnej stránke nemožno hodnotiť ako mimoriadne zložitú, hoci jej faktickú zložitosť nemožno vylúčiť vzhľadom na nutnosť znaleckého zisťovania skutočností

nevyhnutných na rozhodnutie (určenie a presná identifikácia parciel, o vydanie ktorých ide, vyhotovenie polohopisného plánu, identifikácia reálnych užívateľov konkrétnych parciel zo strany odporcov), ako aj zmeny na strane žalovaných v dôsledku úmrtia odporcov, v dôsledku čoho sa ich počet počas konania stále zvyšoval. Faktická zložitosť veci sa v konaní sp. zn. 3 C 30/99 aj reálne prejavila a ústavný súd na ňu preto prihliadol pri svojom rozhodovaní o porušení základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Z uvedeného ústavný súd uzavrel, že pred okresným súdom prebieha konanie, ktoré hoci právne mimoriadne zložité nie je, jeho faktickú zložitosť nemožno vylúčiť. Na faktickú zložitosť poukázal aj okresný súd, ktorý vo svojom vyjadrení uviedol: „*Ide o komplikovanú občianskoprávnú vec v dôsledku rozdielnosti medzi znaleckým posudkom z odboru geodézie a kartografie na predmet sporu a skutočnosťou, ktorý zo žalovaných účastníkov ktorú nehnuteľnosť žalobcov užíva.*“

2. Druhým kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným preťahom v konaní, bol postup sťažovateľov ako jeho účastníkov na strane žalobcov. Vychádzajúc z vyžiadaného súdneho spisu ústavný súd nezistil, že by sa ich postup, resp. využívanie procesných oprávnení, ktoré im ako účastníkom konania patria (odvolanie proti rozsudku prvostupňového súdu, rozšírenie návrhu), boli výrazným spôsobom podieľali na doterajšej dĺžke konania pred okresným súdom. Sťažovatelia prejavovali stály záujem o priebeh konania a 8. septembra 2000 sa sťažnosťou na preťahy domáhali urýchlenia konania vo svojej veci pred orgánom štátnej správy súdov.

3. Tretím kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným preťahom v konaní, bol postup okresného súdu.

Ústavný súd pri hodnotení jeho postupu zobral do úvahy, že v konaní sp. zn. 3 C 30/99 ide o nárok (návrh) sťažovateľov vyčlenený na samostatné konanie rozsudkom okresného súdu sp. zn. 5 C 572/92 z 24. februára 1998. Tento ich nárok bol až do označeného procesného rozhodnutia okresného súdu súčasťou konania sp. zn. 5 C 572/92. Z uvedeného dôvodu preto ústavný súd pri hodnotení postupu okresného súdu zohľadnil aj úkony vykonané v konaní sp. zn. 5 C 572/92, ktoré mali bezprostredný vplyv na

rozhodnutie vo veci samej v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 30/99. Zo súdnych rozhodnutí v tejto veci ústavný súd zistil, že okresný súd v nej rozhodol 13. mája 1994 tak, že žalobcom (sťažovateľom v konaní pred ústavným súdom) vyhovel a žalovaným uložil povinnosť vydať im požadované nehnuteľnosti. Žalovaní v zákonnej lehote proti tomuto rozsudku podali odvolanie a Krajský súd v Prešove svojím uznesením sp. zn. 14 Co 370/94 z 24. februára 1995 uvedený rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Úlohou okresného súdu v novom konaní bolo o. i. pomocou znalca z odboru zememeračstva identifikovať parcely, ktorých sú žalobcovia vlastníkami, a na mieste samom zistiť, či parcely alebo ich časti sú v užívaní žalovaných a aký je rozsah tohto užívania týmktorým zo žalovaných. Na presný stav parciel žalobcov bolo potrebné uložiť znalcovi vyhotoviť polohopisný plán. Napriek tomu, že znalecké dokazovanie bolo uskutočnené ešte v roku 1995 a miestna ohliadka okresného súdu na mieste samom sa uskutočnila 2. mája 1997, okresný súd vo veci samej ďalej však plynule nekonal, keďže svojím procesným rozhodnutím z 24. februára 1998 iba vyčlenil nárok žalobcov na samostatné konanie „z dôvodu doplnenia, ako aj opravy znaleckého posudku“ a vo veci samej následne rozhodol až 3. januára 2001 tak, že žalovaní sú žalobcom povinní vydať označené nehnuteľnosti. Obdobie od prípravy a skompletizovania znaleckých podkladov od druhej polovice roka 1997 do rozhodnutia okresného súdu vo veci sp. zn. 3 C 30/99 z 3. januára 2001 ústavný súd posúdil ako zbytočné prietahy v konaní, keďže postupu súdu v konaní vo veci samej nebránili zákonné prekážky v konaní (hoci zohľadnil nutnosť vysporiadať sa so zmenami účastníkov na strane žalovaných). Po rozhodnutí okresného súdu z 3. januára 2001 sa odvolali žalobcovia aj žalovaní na Krajskom súde v Prešove, ktorý uznesením sp. zn. 3 Co 181/01 z 28. februára 2002 opätovne zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vec mu vrátil na ďalšie konanie (spis bol na Krajskom súde v Prešove od 30. marca 2001 do 28. februára 2002, avšak dobu konania pred Krajským súdom v Prešove sťažovatelia nenapadli). Od rozhodnutia Krajského súdu v Prešove z 28. februára 2002 ústavný súd už nezistil závažnejšie prietahy v konaní okresného súdu, ktoré bolo ukončené jeho ďalším rozhodnutím z 19. marca 2003 (proti tomuto rozhodnutiu sa opätovne odvolali žalovaní). Ústavný súd zoberal do úvahy, že postup okresného súdu v tomto období smeroval

k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľov (nariadených celkom 8 pojednávaní), pričom sťažovatelia rozšírili svoj žalobný návrh, zomrel jeden zo žalovaných, na miesto ktorého nastúpili jeho dedičia, a súd tiež zabezpečoval ďalšie podklady pre rozhodnutie, tak ako to požadoval Krajský súd v Prešove vo svojom rozhodnutí z 28. februára 2002. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd uzavrel, že vzhľadom na doterajší priebeh a celkové okolnosti konania pred okresným súdom vo veci sp. zn. 3 C 30/99 (5 C 572/92), k zbytočným prietahom v konaní došlo v období od roku 1997 do roku 2000, keď okresný súd na základe rozhodnutia Krajského súdu v Prešove z 24. februára 1995 bol oboznámený s rozsahom a spôsobom znaleckého dokazovania podstatného pre rozhodnutie vo veci sťažovateľov a napriek tomu, že toto ukončil v polovici roku 1997 a jeho postupu už nebránili zákonné prekážky, vo veci rozhodol až 3. januára 2001. Z uvedeného dôvodu ústavný súd rozhodol, že takýmto jeho postupom došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

1. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovatelia požadovali primerané finančné zadosťučinenie vo výške 50 000,-- Sk pre každého z nich, pričom svoju žiadosť odôvodnili tým, že „Podľa názoru sťažovateľov právne nečinnosťou zákonného sudcu bolo sťažovateľom znemožnené riadne užívanie nehnuteľností, ktoré sú predmetom sporu a to po dobu dlhšiu ako desať rokov.

Užívaním nehnuteľností, ktoré sú predmetom sporu, by sťažovatelia vo forme naturálií získali finančný prínos, ktorý vyčíslili na sumu Sk 10.000,- ročne.

Vzhľadom na dlhodobé nerozhodnutie vyčíslili svoju finančnú stratu na sumu Sk 100.000,-.

S poukázaním na uvedení stratu požadujú sťažovatelia adekvátne primerané finančné zadosťučinenie v sume po Sk 50.000,- zvlášť.“

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných prietáhov, vychádzal z názoru, že porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci.

Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu v konaní sp. zn. 3 C 30/99, berúc do úvahy, že sťažovatelia sa o predĺženie tejto doby zásadne nepričinili, a zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu vrátane pozície sťažovateľov sprevádzanej pocitom neistoty, ako aj naplnenie princípu spravodlivosti ústavný súd považoval priznanie sumy 30 000,-- Sk každému z nich za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

2. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania, ktoré vznikli ustanovenému právnenému zástupcovi advokátovi JUDr. M. S., ktoré vyčíslil sumou 13 200,-- Sk (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), pričom vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2002, ktorá bola 12 811,-- Sk. Náhrada bola priznaná za tri úkony po 4 270,-- Sk a po 130,-- Sk režijný paušál.

Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. júna 2003